

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, 13 marca 2009 r.

Jolanta Fedak

BON – IV – 0700 – 5 – MT/09

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Odpowiadając na przekazane przez Pana Marszałka, przy piśmie z dnia 26 lutego 2009 r., znak: BPS/DSK-043-1379/09, oświadczenie Pana Senatora Ryszarda Knosali w sprawie spowodowania zmian w przepisach wykonawczych, by ograniczyć przypadki wydawania orzeczeń na niekorzyść osób niepełnosprawnych dotkniętych trwałym uszkodzeniem słuchu wraz z prośbą o jednolite ocenianie opisanych przypadków przez organy rentowe, uprzejmie wyjaśniam:

W latach dziewięćdziesiątych XX wieku przeprowadzono reformę funkcjonującego systemu ubezpieczeń społecznych. Jednym z elementów tej reformy było uwolnienie systemu ubezpieczeniowego od orzecznictwa dla celów innych niż rentowe. W związku z tym, z dniem 1 września 1997 r. zaczęły funkcjonować dwa odrębne systemy:

- orzekania o niezdolności do pracy dla celów przyznawania świadczeń rentowych,
- orzekania o stopniu niepełnosprawności i niepełnosprawności (od 1 stycznia 2002 r.), dla celów korzystania z ulg i uprawnień.

Orzecznictwo o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności nie łączy się w żaden sposób z uzyskaniem prawa do świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dlatego też określane jest mianem systemu pozarentowego.

Różnice w funkcjonowaniu orzecznictwa o niezdolności do pracy i o niepełnosprawności wynikają z celów, do jakich systemy zostały powołane. Najważniejszą z różnic jest to, że niepełnosprawność nie oznacza braku zdolności do pracy.

System rentowy w postępowaniu orzeczniczym kieruje się kryteriami pozwalającymi ustalić niezdolność do pracy i na tej podstawie ustala prawo do świadczenia rentowego – jako rekompensaty za utraconą zdolność do zarobkowania – jedynie w stosunku do osób spełniających warunki przepisów o ubezpieczeniu społecznym. Stopień naruszenia sprawności organizmu, będący podstawą diagnozy orzeczniczej w systemie rentowym, służy do określenia rozmiaru i zakresu ograniczeń jakich doznaje osoba w pełnieniu aktywności zawodowej, możliwości zarobkowania i uzyskania samodzielności ekonomicznej.

Natomiast naruszenie sprawności organizmu służące diagnozie orzeczniczej ustalającej niepełnosprawność jest podstawą do określenia ograniczeń, jakich doznaje osoba w samodzielnej egzystencji lub pełnieniu ról społecznych. Decyzja o zaliczeniu osoby do odpowiedniego stopnia niepełnosprawności nie tylko potwierdza samą niepełnosprawność, wskazuje również formy rehabilitacji zawodowej i społecznej z jakich osoba orzeczona może korzystać oraz warunkuje prawo do korzystania z wielu ulg i uprawnień, przyznanych na podstawie odrębnych przepisów (m. in. z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych), wspierających osoby niepełnosprawne w życiu osobistym lub społecznym. Rozdzielenie orzecznictwa na rentowe i pozarentowe było więc uzasadnione z uwagi na odrębność celów orzekania.

Pragnę podkreślić, że orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawane są zgodnie z przepisami prawa – wg tych samych kryteriów w każdym przypadku. W aktualnym stanie prawnym zasady orzekania o stopniu niepełnosprawności oraz kryteria kwalifikowania do stopni niepełnosprawności regulują przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328). Natomiast kryteria oceny niepełnosprawności dzieci zawarte są w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. Nr 17, poz. 162). Każdy wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub niepełnosprawności jest rozpatrywany wg tych samych zasad w oparciu o powyższe przepisy prawa. W świetle przedmiotowych przepisów prawa oraz opracowanych na ich podstawie standardów postępowania dla lekarzy członków zespołów

orzekających o niepełnosprawności osoby, którym wszczepiono implant ślimakowy i które posługują się mową lub/i językiem w stopniu umożliwiającym im samodzielną egzystencję - zaliczane są do osób z lekkim stopniem niepełnosprawności. Orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym mogą z kolei otrzymać osoby, które reagują na silne bodźce dźwiękowe, co zapewnia im poczucie bezpieczeństwa i nie posługują się mową lub/i językiem migowym. Natomiast w przypadku, gdy implant ślimakowy nie przynosi żadnych korzyści a dołączają się objawy psychiczne - wnioskodawcy mogą uzyskać orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Chcę jednocześnie zwrócić uwagę na fakt, iż orzecznictwo o niepełnosprawności kwalifikując do niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności nie kieruje się powodami socjalnymi – uwzględnia wyłącznie fizyczne, psychiczne oraz społeczne aspekty funkcjonowania człowieka określając stopień naruszenia sprawności organizmu a także ograniczenia, jakich doznaje osoba w samodzielnej egzystencji lub pełnieniu ról społecznych.

Należy również pamiętać, iż proces orzekania jest działaniem o charakterze autonomicznym ze względu na charakter podmiotu tego procesu, którym jest każdorazowo indywidualna osoba – co oznacza, iż brak jest jakichkolwiek możliwości porównywania orzeczeń wydawanych przez zespoły orzekające w konkretnej sprawie indywidualnie orzeczonej osoby.

Orzekanie dla potrzeb ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji w myśl ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, ze zm.), realizowane jest przez lekarzy orzeczników, jak i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie obowiązujących przepisów.

Zgodnie z przepisami przedmiotowej ustawy przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Przy ocenie stopnia niezdolności do pracy oraz przewidywanego okresu trwania tej niezdolności, lekarz orzecznik i komisja lekarska zobowiązani są uwzględnić charakter i przebieg wszystkich procesów chorobowych oraz ich łączny wpływ na stan czynnościowy organizmu. Zasada jest, że niezdolność do pracy orzeka się na okres nie dłuższy niż 5 lat. Niezdolność do pracy orzeka się na okres dłuższy niż 5 lat, jeżeli według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu.

Ustosunkowując się do kwestii wydawania orzeczeń o stopniu niepełnosprawności na czas określony pragnę zauważyć, że zgodnie z przepisami § 3 ust. 4 - 6 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności naruszenie sprawności organizmu uważa się za:

1. trwale (stałe) - jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy;
2. okresowe - jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe zaś niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia.

Jednocześnie chcę podkreślić, że osoba niepełnosprawna zachowuje status w okresie między dniem upływu ważności poprzedniego orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydanego na czas określony, a dniem wydania kolejnego orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, jeżeli przed upływem ważności pierwszego z orzeczeń złożyła wniosek o wydanie kolejnego orzeczenia we właściwym miejscowo powiatowym zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ciągłość trwania niepełnosprawności istnieje, jeżeli z treści orzeczenia wydanego po upływie ważności poprzedniego orzeczenia wynika, że niepełnosprawność trwała nieprzerwanie w okresie między utratą ważności poprzedniego orzeczenia i wydaniem obecnego. Informacja o ciągłości orzeczenia zawarta jest w orzeczeniu o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 9 i ust. 2 pkt 11 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, w postaci daty lub okresu powstania niepełnosprawności.

W kwestii dotyczącej ubiegania się o świadczenia, które wymienia Pan Senator w swoim oświadczeniu, tj. kredyt ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny informuję,

iż zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 października 2007 r. w sprawie przyznania osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (Dz. U. z 2007 r., Nr 194, poz. 1403, ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2002 r., Nr 96, poz. 861, ze zm.) uzyskanie przedmiotowych środków nie jest zależne od orzeczonego stopnia niepełnosprawności.

Pragnę jednocześnie podkreślić, iż orzecznictwo o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności kieruje się ściśle wyznaczonymi kryteriami ustalonymi w przepisach prawa, a jego celem jest określenie stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz ograniczeń, jakich doznaje osoba w samodzielnej egzystencji lub pełnieniu ról społecznych, a nie przyznawanie świadczeń socjalnych, o których mowa m.in. w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.).

[Handwritten signature]

MINISTER
wz. *[Handwritten signature]*
SEKRETARZ STANU